

УДК631.11.14

Шульський А.М., аспірант*©*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького***СУТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ЙОГО ФУНКЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ
В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ**

У статті з'ясовано суть підприємництва, його функції та стан дотримання їх виконання підприємцями у сучасних умовах.

Ключові слова: підприємництво, функції, підприємець, господарські структури, виробництво, прибуток, організаційна та господарська діяльність.

Постанова проблеми. Підвищення результативності ведення агропромислового виробництва в сучасних умовах залежить від цілого комплексу факторів, важливе місце серед яких займає підприємництво. Ефективне ведення підприємницької діяльності, як показує досвід передових країн світу, забезпечує рентабельне ведення виробництва і на цій основі сприяє підвищенню життєвого рівня населення. У сучасних умовах вітчизняне підприємництво перебуває у важких умовах. Саме із-за цих обставин виникає об'єктивна необхідність проведення глибоких досліджень стану розвитку підприємницької діяльності, встановлення основних причин, що гальмують цей вид діяльності та на основі цього зосередити зусилля для розробки конкретних напрямків щодо поліпшення роботи підприємцю.

Враховуючи здійснення підприємницької діяльності в різних сферах аграрних відносин, нами було поставлено завдання з'ясувати суть підприємництва, його функції та їх роль в діяльності підприємця. При цьому акцентувалася увага на гальмівних чинниках, які знижують результативність підприємницької діяльності та конкретизацію заходів, використання яких дозволить поліпшити роботу підприємця.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку підприємницької діяльності знайшли відображення в численних дослідженнях і публікаціях дослідників як у минулому, так і в сучасному періоду розвитку людського суспільства. Серед теперішніх вчених, які досліджували функціонування підприємництва слід віднести: С.Мочерного, М.Маліка, А.Даниленка, О.Школьного, М.Андрушка, Л.Балаш та інших. Проте, у названих публікаціях їх автори в більшій мірі приділяють увагу дослідженням загальних аспектів стану розвитку підприємництва і дещо в меншій мірі – розглядають складові цього виду діяльності. Саме через ці обставини виникає об'єктивна потреба проведення досліджень окремих аспектів підприємницької діяльності та

---

* Науковий керівник – д.е.н., професор Музика П.М.

© Шульський А.М., 2011

їх вплив на поведінку підприємців у складних системах ринкових взаємовідносин.

Мета статті. Дослідити сучасний стан дотримання виконання функцій підприємництва з концентрацією уваги підприємців на ті причини, які негативно впливають на їх діяльність. Все це повинно бути основою для поліпшення ведення підприємницької діяльності.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розпочати виклад одержаних результатів досліджень, з'ясуємо суть основних понять, що відображають зміст обраної теми даної статті. Як відомо, поняття "підприємство" запровадив в економічну науку англійський вчений Річард Кантільон (1680-1734), а згодом його використовували відомі економісти: Ж.Б.Сей (1768-1832), А.Сміт (1723-1790), Й.Шумпетер (1883-1950), Ф.Хаєк (1899-1992) та інші.

Отже, підприємство як економічна категорія має тривалу історію свого розвитку, суть якого відображалася в різних трактуваннях і тлумаченнях цього слова. Не будемо поглиблюватися у минуле, воно, до речі нагадати, ґрунтовно досліджено науковцями і висвітлено на сторінках різних наукових видань, а сконцентруємо увагу на сьгоднішні висловлювання щодо суті цього поняття.

Заслужують уваги твердження С.Мочерного про те, що "Підприємство – самостійне, організаційно-господарське новаторство на основі використання різних можливостей для випуску нових або старих товарів новими методами, відкриття нових джерел сировини, ринків збуту тощо з метою отримання прибутку і самореалізації власної мети" [5, с.723]. Інші дослідники дотримуються думки проте, що: "Підприємство – безпосередня, самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданні послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними і юридичними особами, зареєстрованими як суб'єктом підприємницької діяльності в порядку, встановленому законодавством" [6, с.157]. У фінансовому словник – довіднику сказано: "Підприємство - це самостійна ініціатива, систематична, на власний ризик діяльності з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг та заняття торгівлею з метою одержання прибутку" [9,с.363]. Ф.Хміль концентрує увагу на тому, що: "Підприємство – особливий стиль поведінки та дій, який відзначається ініціативністю та інноваційністю його суб'єктів у виробництві продукції, послуг" [4, с.601]. Є ще більш стислі тлумачення: "Підприємство – це процес планування, організації виробництва та взяття на себе відповідальності за діяльність підприємства. Підприємець, відповідно, це особа, яка займається підприємницькою діяльністю" [3,с.172]. Щодо трактування поняття "підприємець", про яке згадано вище, слід відмітити, що воно також має різне тлумачення. Зокрема, О.Сліпушко стверджує, що "Підприємець – 1) той хто володіє промисловим, торговельним і т.ін. закладом; 2) організатор вигідних справ, прибуткових операцій тощо" [8, с.180]. С. Мочерний підкреслює, що "Підприємець – основний господарюючий суб'єкт, який підприємець завдяки наявності певної сукупності рис втілює у практику функції підприємництва і за

свою працю отримує підприємницький дохід, мінімум нормальний прибуток" [5, с.722].

Наведені вище тлумачення не вичерпують трактування понять "підприємництво" і "підприємець". Різні дослідники підходять до змісту цих слів по-різному, однак суть одна – що це діяльність спрямована на отримання прибутку. Саме через це у Господарському кодексі України законодавчо закріплено, що "Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку" [2, с.25]. Функціонування підприємництва, як виду діяльності, забезпечує підприємець, який, за справедливим висловлюванням С.Мочерного, "завдяки наявності певної сукупності рис втілює у практику функції підприємництва і за свою працю одержує підприємницький дохід". Звідси, цілком закономірно постає питання, - саме, завдяки яких функцій підприємництва - підприємець досягає поставленої мети? Безумовно, тут існує певна закономірність - не буде він виконувати певних функцій не буде і прибутку. І чим ефективніше функції підприємництва будуть реалізовуватись людьми, задіяними у підприємницькій діяльності, тим кращі результати можна досягти і навпаки.

Отже, функції підприємництва – це ті важливі важелі, за допомогою яких забезпечується успіх підприємця. Для з'ясування відповіді на поставлені вище питання нами використано матеріали щодо трактувань суті підприємництва С.Мочерним з акцентуванням уваги на з'ясуванні понять функцій підприємництва та їх короткого змісту. Оброблені матеріали представлені на рис. 1.

Роль і значення кожної функції підприємництва у діяльності підприємця відображається у її змісті. Детальне дослідження проявів і використання вищенаведених функцій в аграрному виробництві Львівської області дозволяє констатувати наступне:

- новаторство як важлива складова науково-технічного прогресу не спрацювало так, як це було потрібно. Про які новаторські підходи можна вести розмову, коли в результаті реформувань аграрних відносин ми повернулись у сільському господарстві до використання засобів і знарядь виробництва в минулу, а в деяких випадках і в доісторичну епоху. Використання живої тяглової сили, кінного плугу, лопати, мотики тощо при обробітку ґрунту є тому підтвердженням. Ідеї і цілі носили популістський характер, вони були малореальними при їх реалізації. Саме такі підходи пригальмували проведення науково-дослідних робіт у різних сферах сільського господарства, проведення селекційно-плеїнної роботи в тваринництві, виведення високопродуктивних сортів сільськогосподарських рослин у рослинництві. Крім того, зазнали руйнації переробні підприємства сільськогосподарської продукції, погіршилися умови її збуту тощо.

Рис.1. Функції підприємництва та їх короткий зміст відповідно до трактуванням С.Мочерного

*Джерело: [5, с.723-724].

- організаційна та господарська діяльність підприємств проходила в умовах переходу аграрного виробництва від крупних до малих форм господарювання. Це, насамперед, фермерські господарства, розширення діяльності особистих господарств населення, формування переробних підприємств тощо.

У малих, а в деяких випадках примітивних господарських структурах, було важко впроваджувати нові форми і методи в організації виробництва, використовувати надбання кооперації та ін. Все це в комплексі не забезпечувало ефективне використання трудових, матеріальних, фінансових, інтелектуальних та інформаційних ресурсів і наявних можливостей у результативному розвитку підприємницької діяльності;

- соціальна і особистісна функції не в повній мірі забезпечили досягнення всього того, що передбачалося. Це було обумовлено, насамперед тим, що незавжди дотримувались вимог економічних законів розвитку того чи іншого виду діяльності, прийняті нормативно-правові акти незавжди стимулювали, а в багатьох випадках гальмували соціально-економічний розвиток. Все це сприяло розвитку негативних тенденцій в різних сферах суспільних відносин. Зокрема, виникнення бартерних операцій, ухиляння від сплати податків, тіньові схеми наймання працівників на роботу та розрахунок з ними за працю у конвертах та інші. Із-за цих обставин утруднювалась самореалізація цілей підприємця, а це, безумовно, не приносило йому задоволення від його діяльності.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна повною мірою стверджувати про те, що гальмування процесів розвитку підприємницької діяльності обумовлено, насамперед, недотриманням виконання основних функцій підприємництва. Вирішення цих складних питань для успішної діяльності підприємця повинно проводитися комплексно з врахуванням різноманітних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. При цьому, слід позбавлятися синдромів шаблонності, популізму і однобічності як у розробці певних заходів, так і в їх реалізації. Адже, саме це приводить до негативних наслідків. Сьогоднішні протистояння підприємців і владних структур є тому підтвердженням.

Література

1. Андрушко М. Розвиток підприємництва в АПК в попередній період / Вісник Львівського державного аграрного університету: Економіка АПК / М.Андрушко, Л.Балаш. - Львів: Львів.держ.агр.університет, 2005. - №12.- С.144-147.
2. Господарський кодекс України: станом на 07 квітня 2008 р.- К.: Велес, 2008.- 168с.
3. Гріфін Р. Основи менеджменту: Підручник / Наук.ред. В.Яцура. Д.Олесневич / Р.Гріфін, В.Яцура.- Львів: БаК, 2001.- 624 с.
4. Даниленко А.С. Розвиток підприємництва в АПК України. / А.С.Даниленко. - Львів, 1997.- 168 с.
5. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.2 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп.ред / та ін. -К.: Видавничий центр «Академія», 2001. - 848 с.

6. Економічний тлумачний словник. Понятійна база. Законодавство України у сфері економіки. // Гордієнко Д.Д. - К.: КНТУ. 2006. - 308 с.
7. Малік М.Й. Підприємництво у розвитку аграрного ринку. Економіка АПК / М.Й. Малік. - 2007. - №11. - С.138-139.
8. Сліпушко О. Політичний і фінансово-економічний словник / О.Сліпушко - К.: Криниця, 1999. - 390 с.
9. Фінансовий словник – довідник / М.Я.Дем'яненко, Ю.Я.Лузан, П.Т.Саблук, В.М.Скупий та ін.; За ред. М.Я. Дем'яненка. – К.: УАЕ УААН, 2003. – 555 с.
10. Хміль Ф.І. Основи менеджменту / Ф.І. Хміль. - К.: Академвидав, 2003. – 608 с.
11. Школьний О. Конкурентне середовище в аграрному середовищі / Вісник Львівського аграрного університету: Економіка АПК / О.Школьний. Львів. держ. університет, 2005. - №12. – С.90-96.

Summary

Shulsky A M, postgraduate student

*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhytskij*

THE ESSENCE OF ENTREPRENEURSHIP, ITS FUNCTIONS AND ITS ROLE IN ENTREPRENEUR

At the article to clear up the essence of entrepreneurship, its function and status of compliance their businesses in the modern world.

Key words: *entrepreneurship, function, entrepreneur, economic structures, production, income, organizational and economic activity.*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р.